

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Затверджено на засіданні кафедри
туризму
Протокол № 9 від 11 січня 2016 р.

**Програма
навчальної дисципліни
"Географія та дослідження
світового туристичного ринку "
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

Укладач: доцент кафедри туризму Брусільцева Г.М.

Відповідальний за випуск
зав. каф. туризму, д.е.н., доц.

О.А. Сущенко

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

1. ВСТУП

На початку третього тисячоліття туризм перетворився на могутнє соціально-економічне і політичне явище, що суттєво впливає на світовий устрій і політику не тільки за кордоном, а й в Україні. Туризм розвивається як система, яка надає усі можливості для ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовними і релігійними цінностями різних країн і народів світу і дає прибуток в скарбницю держави. Разом зі зростанням кількісних показників туризму істотно змінюються і якісні показники туризму, які характеризуються появою нових трендів. Однією з головних особливостей розвитку туризму є нерівномірний розподіл туристичних потоків по різних регіонах і країнах світу. Саме тому вимоги роботодавців до компетентності своїх працівників в області географії туризму та туристичного ресурсознавства постійно зростають.

Метою викладання навчальної дисципліни "Географія та дослідження світового туристичного ринку" є отримання майбутніми фахівцями сфери туризму професійних знань з теорії і методології географічних досліджень та туристичного ресурсознавства, формування базового світогляду щодо територіальної організації та умов розвитку спеціалізованих видів туризму в регіонах та країнах світу.

Предметом вивчення дисципліни є територіальна організація (самоорганізація) туристичної діяльності людей.

Завданням вивчення дисципліни "Географія та дослідження світового туристичного ринку" є теоретична і практична підготовка майбутніх туризмознавців з питань:

теоретико-методологічних засад географії туризму;

особливостей методології та методики проведення географічних досліджень у сфері туризму;

туристичного ресурсознавства та застосування регіонального підходу до географічної характеристики природних та культурно-історичних ресурсів туризму;

комплексної географічної характеристики спеціалізованих видів туризму, що виступають інформаційною базою для формування програм перебування туристів, розробки спеціальних турів та умов розвитку програмного туризму.

Дисципліна "Географія та дослідження світового туристичного ринку" нерозривно пов'язана з іншими науками та взаємодіє з ними на

різних ієрархічних рівнях управління суспільством та суспільним виробництвом. Вона об'єднує природознавство, психологію, рекреалогію, соціологію, економіку, політику та управління, що потребує від студентів широких загальноосвітніх та спеціально-економічних знань.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з економічною літературою та нормативно-правовими актами.

Знання з дисципліни "Географія та дослідження світового туристичного ринку" дозволять майбутнім фахівцям сформувати наступні компетентності з туризму, а саме професійно оперувати географічною інформацією стосовно визначення атрактивності туристичних ресурсів та оцінки туристичного потенціалу країн і регіонів на предмет розвитку спеціальних видів туризму, а також використовувати її в практичній роботі щодо формування конкуренто-спроможного туристичного продукту та підвищення якості туристичного обслуговування споживачів.

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни спирається на географічні знання базової середньої освіти. Вивчення дисципліни "Географія та дослідження світового туристичного ринку" тісно пов'язано з усіма дисциплінами географічного блоку, а також буде сприяти більш якісному засвоєнню студентами комплексу фахових дисциплін з організації галузі, менеджменту і маркетингу в туризмі.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

теоретико-методичні засади геотуристичних досліджень;

різноаспектну природну та суспільну складові національного туристичного потенціалу;

характерні риси й особливості геопросторової організації туристичного комплексу держави та її окремих регіонів;

практичні навички щодо постановки мети, завдань і організації туристичної індустрії в Україні;

існуючі проблеми і перспективи становлення в Україні найсучаснішої туріндустрії та повноцінної інтеграції її в глобальну мережу світової індустрії туризму.

Для набуття професійно-дисциплінарних компетентностей студенту необхідно **вміти**:

аналізувати існуючий туристичний потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду туризму, користуючись статистичною та плановою документацією та стандартними методиками;

проекувати найбільш ефективно використання туристичних потоків у часі та просторі на підставі інформації про переміщення та інтенсивність туристичних потоків;

визначати можливості зарубіжних партнерів щодо розробки турів, використовуючи результати досліджень світового ринку послуг;

розробляти проекти нових турів, пропонувати ефективні форми надання туристичних послуг, враховуючи потенційний попит споживачів.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в таблиці 2.

Таблиця 1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
1	2
Формувати світогляд щодо територіальної організації та умов розвитку спеціалізованих видів туризму в регіонах та країнах світу, визначити головні тенденції функціонування ринку міжнародного туризму, оцінювати туристичний потенціал країн та регіонів світу	Здатність до аналізу та співставлення категорій туризмології, географії
	Здатність застосовувати методологічні підходи у проведенні географічних досліджень у сфері туризму
	Здатність надавати географічну оцінку туристичним потокам, доходам та витратам
	Здатність застосовувати регіональний підхід до географічної оцінки туристичних, природних та історико-культурних ресурсів;
	Здатність надавати вичерпну інформацію потенційним та існуючим туристам щодо наявних туристичних ресурсів певної дистинації
	Здатність надавати вичерпну інформацію потенційним туристам щодо географічних центрів рекреаційних видів туризму
	Здатність формувати уявлення серед потенційних туристів про територіальну організацію та умови розвитку активних видів туризму
	Здатність надавати інформацію потенційним туристам щодо географічних центрів культурно-пізнавального та пізнавального туризму
Здатність надавати інформацію потенційним туристам щодо географічних центрів ділового туризму	
Здатність сформулювати уявлення туристів щодо географічних центрів релігійного туризму та паломництва, міського, сільського та екологічного туризму	

	Здатність прогнозувати макроекономічні тенденції функціонування світового туристичного ринку
	Здатність визначати класифікаційні ознаки та критерії рекреаційного районування, проводити оцінку стану історико-культурного надбання суспільства;
	Здатність проводити оцінку природно-ресурсного потенціалу туристичних країн;
	Здатність проводити оцінку політичних та економічних умов країн світу
	Здатність надавати потенційним туристам комплексну туристичну інформацію щодо країни, в яку планується подорож
	Здатність визначати ключові конкурентні переваги досліджуваного макрорегіону, планувати масові туристичні маршрути до вказаних країн, обирати пріоритетні напрямки та види туризму

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Географія та дослідження світового туристичного ринку"
за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі					
Використовувати методики проведення географічних досліджень у сфері туризму і рекреації	Джерела інформації географії туризму. Методи збору географічної інформації	Знання теоретичних та методологічних засад географії туризму та рекреаційної географії	Уміння збирати, обробляти, аналізувати і систематизувати довідкові матеріали та іншу інформації по туризму, узагальнювати вітчизняний і зарубіжний досвід з питань туристичної і рекреаційної діяльності, використовуючи методи наукових досліджень	Презентувати методологічні підходи щодо оцінки туристичного потенціалу	Відповідальність за застосування методів проведення географічних досліджень
Тема 2. Географія туристичних потоків, доходів та витрат					
Надавати географічну оцінку туристичного потоку доходів та витрат	Характеристика поняття «туристичний потік». Показники, що визначають обсяги туристичного потоку: кількість вибуттів та кількість прибуттів, тривалість перебування. Показники, що визначають	Знання основних показників, що характеризують туристичні потоки	Уміння здійснювати аналітичну інтерпретацію сучасних тенденцій в туризмі на основі аналізу туристичних потоків	Презентувати результати аналізу туристичних потоків	Відповідальність за надання географічної оцінки розвитку макрорегіонів, країн з використанням відповідних показників

	інтенсивність туристичного потоку				
--	-----------------------------------	--	--	--	--

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Класифікація та оцінка туристичних ресурсів					
Надавати географічну інформацію стосовно ключових характеристик і властивостей туристичних ресурсів, а також проводити їх оцінку	Поняття туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів. Підходи до класифікації туристичних ресурсів	Знання географії туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів	Уміння визначати туристичну привабливість туристично-рекреаційних ресурсів	Презентувати результати оцінки туристичних ресурсів	Відповідальність за надання точної географічної оцінки туристичних ресурсів певних регіонів
Тема 4. Географія спеціальних видів туризму					
Надавати географічну характеристику розвитку рекреаційних видів туризму	Географічна характеристика рекреаційних видів туризму	Знання географії рекреаційних видів туризму	Уміння здійснювати географічні дослідження щодо територіальної організації та умов розвитку рекреаційних видів туризму	Презентувати результати оцінки розвитку рекреаційних видів туризму	Відповідальність за надання точної географічної оцінки розвитку рекреаційних видів туризму
Тема 5. Характеристика рекреаційних ресурсів країни					
Надавати потенційним туристам інформацію щодо країни, в яку планується туристична подорож	Основні туристичні дестинації країни. Розроблені туристичні маршрути. Розвинуті види туризму в країні та їх географія.	Знання спеціальної туристичної інформації про країну	Вміння надавати потенційним туристам інформацію щодо країни, в яку планується туристична подорож	Презентувати результати оцінки спеціальної туристичної інформації про країну	Відповідальність за результати оцінки туристичної характеристика країни
Тема 6. Європейський туристичний макрорегіон					
Здійснювати країзнавчі та краєзнавчі дослідження щодо умов розвитку туризму на території Європейського туристичного регіону	Структура та загальна характеристика країн Європейського туристичного регіону	Знання територіальної організації та оцінки ресурсного потенціалу країн Європейського туристичного регіону	Уміння застосовувати регіональний підхід до комплексної оцінки туристичної характеристики країн Європейського туристичного макрорегіону	Презентувати результати досліджень оцінки ресурсного потенціалу країн Європейського туристичного регіону	Відповідальність за формування інформації щодо розвитку туризму в країнах Європейського туристичного макрорегіону
Тема 7. Близькосхідний туристичний макрорегіон					
Здійснювати країзнавчі та краєзнавчі дослідження	Структура та загальна характеристика країн Близькосхідного	Знання територіальної організації та оцінки ресурсного потенціалу	Уміння застосовувати регіональний підхід до комплексної оцінки	Презентувати результати досліджень оцінки ресурсного потенціалу	Відповідальність за формування інформації щодо розвитку туризму

щодо умов розвитку туризму на території Близькосхідного туристичного макрорегіону	туристичного макрорегіону	країн Близькосхідного туристичного макрорегіону	туристичної характеристики країн Близькосхідного туристичного макрорегіону	країн Близькосхідного туристичного макрорегіону з використанням технічних засобів та інформаційних технологій	в країнах Близькосхідного туристичного макрорегіону
---	---------------------------	---	--	---	---

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Південно-Азійських та азійсько-тихоокеанський туристичний макрорегіон					
Проводити країзнавчі та краєзнавчі дослідження щодо умов розвитку туризму на території Південно-Азійського та азійсько-тихоокеанського туристичного макрорегіону	Структура та загальна характеристика країн Південно-Азійського та азійсько-тихоокеанського туристичного макрорегіону	Знання територіальної організації та оцінки ресурсного потенціалу країн Південно-Азійського та азійсько-тихоокеанського туристичного макрорегіону	Уміння застосовувати регіональний підхід до комплексної оцінки туристичної характеристики країн Південно-Азійського та азійсько-тихоокеанського туристичного макрорегіону	Презентувати результати досліджень оцінки ресурсного потенціалу країн Південно-Азійського та азійсько-тихоокеанського туристичного макрорегіону з використанням технічних засобів та інформаційних технологій	Відповідальність за формування інформації щодо розвитку туризму в країнах Південно-Азійського та азійсько-тихоокеанського туристичного макрорегіону
Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон					
Оперувати результатами досліджень щодо умов розвитку туризму на території Африканського туристичного макрорегіону	Структура та загальна характеристика країн Африканського туристичного макрорегіону	Знання територіальної організації та оцінки ресурсного потенціалу країн Африканського туристичного макрорегіону	Уміння застосовувати регіональний підхід до комплексної оцінки туристичної характеристики країн Африканського туристичного макрорегіону	Презентувати результати досліджень оцінки ресурсного потенціалу країн Африканського туристичного макрорегіону з використанням технічних засобів та інформаційних технологій	Відповідальність за формування інформації щодо розвитку туризму в країнах Африканського туристичного макрорегіону
Тема 10. Американський туристичний макрорегіон					
Володіти інформацією про результати досліджень щодо умов розвитку туризму на території Американського туристичного макрорегіону	Структура та загальна характеристика країн Американського туристичного макрорегіону	Знання територіальної організації та оцінки ресурсного потенціалу країн Американського туристичного макрорегіону	Уміння застосовувати регіональний підхід до комплексної оцінки туристичної характеристики країн Американського туристичного макрорегіону	Презентувати результати досліджень оцінки ресурсного потенціалу країн Американського туристичного макрорегіону з використанням	Відповідальність за формування інформації щодо розвитку туризму в країнах Американського туристичного макрорегіону

				технічних засобів та інформаційних технологій	
--	--	--	--	---	--

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – залік.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Методологічні основи туристичного країнознавства

Тема 1. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі

1.1. Методологічні підходи до комплексної оцінки туристичного потенціалу території.

Накопичення, упорядкування та аналіз географічної інформації для цілей туризму. Джерела інформації географії туризму.

1.2. Методи збору географічної інформації.

Опис. Запит інформації. Інвентаризація. Опитування. Щоденниковий метод. Оціночні методи. Інвентаризаційна таблиця. Туристичний паспорт території. Таблиця детермінант. Бальне бонітування. Система коефіцієнтів та відносних показників. Нормативний метод.

1.3. Методи класифікації в географії туризму.

Система індикаторів та класифікаційних ознак, що використовується в географії туризму.

1.4. Методи типології в географії туризму.

Критерії типологічного аналізу території для географії туризму. Метод районування. Структурно-логічні моделі О. Бейдика. Рейтингові методи.

1.5. Картографічний метод та форми його використання в географії туризму.

Класичні туристичні карти. Туристичні картоїди. Ментальні карти.

Тема 2. Географія туристичних потоків, доходів та витрат

2.1. Туристичний потік та його географічна характеристика.

Основні географічні закономірності функціонування туристичних потоків. Регіони і центри, що генерують, та регіони і центри, що приймають туристичний потік. Класифікація туристичних потоків за різними ознаками.

2.2. Географічна оцінка туристичного потоку.

Показники, що визначають обсяги туристичного потоку: кількість вибуттів та кількість прибуттів, тривалість перебування. Географія країн та регіонів за середньою тривалістю перебування туристів. Показники, що визначають інтенсивність туристичного потоку: інтенсивність прибуттів та вибуттів туристів. Географія країн та регіонів за інтенсивністю прибуттів та вибуттів. Нерівномірність туристичних потоків у світі. Показники, що визначають нерівномірність туристичного потоку. Географія країн та регіонів з різними значеннями коефіцієнту нерівномірності туристичного потоку.

2.3. Географічна оцінка туристичних доходів та витрат.

Країни «активного» та «пасивного» туризму. Географія країн та регіонів за туристичними доходами та витратами. Туристичне сальдо. Країни та регіони з позитивним та негативним туристичним сальдо.

Тема 3. Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів

3.1. Зміст понять «туристичні» та «туристично-рекреаційні» ресурси.

Підходи до визначення туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів. Умови використання туристичних ресурсів: туристичний інтерес та туристичне враження. Властивості туристичних ресурсів.

3.2. Підходи до класифікації туристичних ресурсів.

Сутнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів. Природні та антропогенні ресурси. Підхід П. Дефера: гідром, фітом, літом та антропоном. Класифікація О. Бейдика: природно-географічні, природно-антропогенні, суспільно-історичні, «суперточка-тур», гомогенні, латентні, типу «координата». Діяльнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів: туристичні блага, туристичні антропогенні ресурси, туристична інфраструктура. Ціннісний підхід: світова природна та культурна спадщина (список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО), національне культурно-історичне і природне надбання, туристичні ресурси місцевого значення. Туристичні ресурси в сучасних світових та національних конкурсах-проектах: «Нові сім чудес світу», «Нові сім природних чудес світу», «Сім чудес України», «Сім природних чудес України» та ін. Класифікація туристичних ресурсів за ступенем використання та за обсягами туристичних потоків.

3.3. Проблеми освоєння та користування туристичними ресурсами.

Реєстр туристичних ресурсів. Кадастр туристично-рекреаційних ресурсів. Паспортизація туристично-рекреаційних ресурсів. Економічна, соціальна та екологічна оцінка туристичних ресурсів. Гранично допустима щільність та гранично допустиме навантаження.

3.4. Оцінка природних ресурсів.

Різновиди кліматичних ресурсів. Характеристика комфортних кліматичних умов. Кліматичні курорти та курортні місцевості. Характеристика мінеральних вод, грязей та озокериту. Бальнеологічні та бальнеогрязьові курорти та курортні місцевості. Характеристика океанів, морів, озер, річок як туристичних ресурсів. Узбережжя, як атрактивна туристична зона. Характеристика та види пляжів. Гідрологічні та гідротехнічні водні об'єкти та їх туристична привабливість. Географічна оцінка біотичних туристичних ресурсів. Природні ландшафти. Географічна оцінка рельєфу як туристичного ресурсу. Паркові зони, заказники та ботанічні пам'ятки природи як атрактивні туристичні об'єкти. Туристична привабливість представників флори і фауни. Географія природних біосферних заповідників, національних природних парків. Туристична привабливість природно-антропогенних біотичних ресурсів.

3.5. Оцінка культурно-історичних ресурсів

Культурна спадщина як ресурс туризму, її матеріальні та нематеріальні складові. Туристична привабливість археологічних пам'яток України, Європейського регіону, світу. Архітектурні туристичні ресурси. Туристична привабливість музеїв та музеїв-заповідників. Садиби, фортифікаційні споруди, замкові та монастирські комплекси як ресурси туризму. Історичні міста. Монументальне мистецтво. Техногенні туристичні ресурси.

Туристичний інтерес до етнографічних особливостей населення. Пам'ятки етнографії, що відображають етнічні та культурно-побутові процеси. Етнічна культура. Традиційні промисли та ремесла. Види подієвих ресурсів та їх географічна характеристика. Географія найбільш привабливих культурно-історичних ресурсів України, Європейського туристичного регіону, світу.

Тема 4. Географія спеціальних видів туризму

4.1. Географічна характеристика рекреаційних видів туризму.

Інфраструктура купально-пляжного туризму. Види лікувально-оздоровчого туризму. Типологія курортів. Різновиди розважального туризму. Історія, види та інфраструктура гірськолижного туризму. Види дайвінгу. Інфраструктура дайвінгу. Географія центрів та регіонів розвитку гірськолижного туризму. Водні, наземні, гірські, повітряні та екзотичні види екстремального туризму. Види пригодницького туризму. Географія основних курортів та рекреаційних центрів України, Європейського туристичного регіону, світу. Характеристика круїзного туризму. Види круїзів. Круїзні судна. Географія центрів, районів розвитку та маршрутів круїзного туризму в світі.

4.2. Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму

Види культурно-пізнавального туризму. Географія найбільш привабливих маршрутів та регіонів розвитку культурно-пізнавального туризму. Класифікація подієвого туризму. Географія турів, центрів та регіонів подієвого туризму в Україні, Європейському туристичному регіоні, світі. Перспективи та потенціал розвитку подієвого туризму.

4.2. Географія ділового туризму

Видова структура ділового туризму. Класичні ділові поїздки та MICE-поїздки. Інсентів тури. Організатори MICE-заходів Географічна характеристика конгресно-виставкового туризму. Географія центрів та країн розвитку конгресно-виставкового туризму. Географія центрів та країн розвитку інсентив туризму.

4.3. Географія релігійного туризму та паломництва

Підходи до визначення релігійного туризму. Паломництво та релігійний туризм культурно-пізнавального характеру. Види, функції та особливості паломництва. Релігійні та культові центри. Релігійні організації. Географія центрів та регіонів паломництва та релігійного туризму у християнстві, ісламі, буддизмі, іудаїзмі, індуїзмі.

4.4. Географія міського, сільського та екологічного туризму

Міста як туристичні центри, їх функції та типи. Туристичний потенціал міст. Туризм в мегаполісах та його географічна оцінка в умовах глобалізації. Основні підходи до визначення сільського туризму. Моделі організації сільського туризму. Географія регіонів розвитку сільського туризму в Україні та світі. Підходи до визначення та ознаки

екологічного туризму. Види екологічного туризму. Об'єкти та інфраструктура екологічного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екологічного туризму в Україні, Європейському туристичному регіоні та світі.

Тема 5. Характеристика рекреаційних ресурсів країни

5.1. Районування як основний метод країнознавчого дослідження в туризмі.

Принципи та критерії районування в туризмі.

Історико-географічні регіони. Сучасні підходи до регіонального поділу світу. Типологія країн світу в залежності від геополітичного положення (географічного, демографічного, економічного, політичного, історичного), наявності природно-рекреаційних ресурсів, стану туристичної інфраструктури. Типологія країн за економіко-географічними передумовами сталого розвитку туризму.

5.2. Географічна характеристика країни.

Опис території країни, її властивостей і складу. Географічне положення як умова розвитку туризму в країні. Послідовність опису природного середовища країни. Визначення кліматичних поясів та параметрів клімату та їх впливу на туристичну активність у країні. Сезонні коливання кліматичних умов. Вивчення вод світового океану та внутрішній вод як елементів туристичної характеристики країни. Туристична характеристика морів, річок, озер та болот. Підземні води та їх роль в підвищенні туристичної привабливості країни чи регіону.

5.3. Туристична характеристика рослинного та тваринного світу країни.

Визначення природних рослинних зон і країні. Природоохоронна діяльність в країні. Опис природоохоронних територій (державних заповідників, заказників, резерватів та національних парків), як специфічних об'єктів туризму. Унікальні природні явища та природні об'єкти в країні.

5.4. Політична, економічна та історична характеристика країни

Вплив політичних умов в країні на розвиток туризму. Політичні блоки та економічні союзи. Змішані блоки країн. Підписані країною міждержавні договори та протоколи. Визначення укладу економіки країни та головних статей експорту та імпорту. Оцінка галузевої структури економіки, що має вплив на розвиток туризму (ступінь розвитку

туристичної інфраструктури). Роль історичної інформації в підвищенні туристичної привабливості країни: історія становлення держави, історія народів, видатні історичні події, видатні історичні особи, історичні регіони, археологічні та історичні пам'ятки.

5.5. Соціальна та культурна характеристика країни

Значення демографічної характеристики населення для визначення туристичної привабливості країни. Оцінка показників «якості» населення країни, структури зайнятості та рівня безробіття. Розселення та ступінь урбанізації в країні. Основні підходи до районування міста. Агломерати та мегаполіси країни. Процеси субурбанізації. Форми сільського розселення в країні. Оцінка стану міграції населення в країні.

Визначення расового, етнічного та національного складу населення. Етнічні, етнографічні та національні традиції. Опис звичаїв, обрядів, ритуалів та церемоній. Народні свята, фестивалі та ярмарки. Характеристика релігійного складу населення. Наявність і роль в країні релігійного права. Складові культури. Характеристика мови та писемності в країні. Невербальні форми спілкування. Символіка кольору. Характеристика мистецтва, національної архітектури та архітектурних пам'яток, музики і театру. Опис фольклору та його жанрів. Характеристика декоративно-прикладного мистецтва. Видатні твори мистецтва. Культурні події та явища в країні як сучасні об'єкти туристичної атракції. Традиції та культура харчування народів. Найпоширеніші кухні світу та їх характерні риси. Релігійні особливості та обмеження в харчуванні.

5.6. Цивілізаційний підхід в туристичному країнознавстві

Цивілізаційний базис. Види сучасних цивілізацій. Проблеми міжцивілізаційних взаємовідносин в умовах глобалізації та розвитку міжнародного туризму.

5.7. Послідовність туристичного опису країни

Стан розвитку туристичної галузі в країні та її місце на міжнародному ринку туристичних послуг. Структура та динаміка туристичних потоків, грошових надходжень та витрат. Види туристичних ресурсів. Об'єкти туризму за їх класифікацією. Основні рекреаційні зони та курорти. Розроблені туристичні маршрути. Органи управління туризмом та туристична політика. Збір інформації щодо природних катаклізмів, безпеки життя, здоров'я та власності. Митні правила, обмеження та туристичні формальності країни. Туристична

характеристика видів транспорту та спеціальної транспортної інфраструктури.

Змістовий модуль 2.

Характеристика туристичних регіонів світу

Тема 6. Європейський туристичний макрорегіон

6.1. Структура та загальна характеристика європейського туристичного регіону.

6.2. Туристичне районування та зонування території країн СНД, зарубіжної Європи та країн Східного Середземномор'я.

6.3. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Тема 7. Близькосхідний туристичний макрорегіон

7.1. Структура та загальна характеристика Близькосхідного туристичного регіону.

7.2. Туристичне районування та зонування території країн Південно-Західної Азії, Єгипту та Лівії.

7.3. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Тема 8. Південно-Азійський та Азійсько-Тихоокеанський туристичні макрорегіони

8.1. Структура та загальна характеристика Південно-Азійського та Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону.

8.2. Туристичне районування та зонування території країн Південної, Південно-Східної, Східної Азії, Австралії та Океанії.

8.3. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон

9.1. Структура та загальна характеристика Африканського туристичного регіону.

9.2. Туристичне районування та зонування території країн Африки (крім Лівії та Єгипту).

9.3. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Тема 10. Американський туристичний макрорегіон

10.1. Структура та загальна характеристика Американського туристичного регіону.

10.2. Туристичне районування та зонування території країн Північної, Південної, Центральної Америки, острівних країн і територій Карибського басейну.

10.3. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни. План проведення семінарських занять наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

План проведення семінарських занять

Назва теми	Перелік роботи (опрацьованих питань)
1	2
Змістовий модуль 1. Методологічні основи туристичного країнознавства	
<i>Тема 1.</i> Методологія та методика географічних досліджень в туризмі	Семінар-дискусія з питань: «Чинники, що формують туристичну активність в сучасному світі», «Сучасні наукові концепції та моделі економічних систем та їх вплив на розвиток країни»

Тема 3. Класифікація та оцінка туристичних ресурсів	Ділова гра: «Сім природних див світу: розробка туристичних маршрутів». Семінар-дискусія з питань: «Туристична привабливість природно-антропогенних біотичних ресурсів: парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, дендропарки, ботанічні сади, зоологічні парки, акваріуми та океанарії».
---	--

Закінчення табл. 5.1

1	2
Тема 4. Географія спеціальних видів туризму	Семінар-дискусія «Географія центрів та регіонів розвитку гірськолижного, екстремального, пригодницького туризму, дайв-туризму та гольф-туризму в Україні, Європейському туристичному регіоні, світі»
Тема 5. Характеристика рекреаційних ресурсів країни	Семінар-дискусія за темами: «Необхідність врахування культурних традиції народу в туристичній характеристиці країни», «Цивілізаційний підхід в туристичному країнознавстві», «Проблеми міжцивілізаційних взаємовідносин в умовах глобалізації та розвитку міжнародного туризму»
Змістовий модуль 2. Характеристика туристичних регіонів світу	
Тема 6. Євро-пейський туристичний макро-регіон	Ділова гра за темою «Входження України на туристичний ринок країн Європи»

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. План проведення практичних занять

наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Перелік тем практичних занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)
1	2
Змістовий модуль 1. Методологічні основи туристичного країнознавства	
<i>Тема 2.</i> Географія туристичних потоків, доходів та витрат	Практичне заняття «Географічна оцінка туристичного потоку доходів та витрат»
Змістовий модуль 2. Характеристика туристичних регіонів світу	
<i>Тема 7.</i> Близь-косхідний туристичний макрорегіон	Практичне завдання за темою «Оцінка соціально-економічного стану країн Близького Сходу. Засоби прогнозування внутрішніх конфліктів»
<i>Тема 8.</i> Південно-Азійський та Азійсько-Тихо-океанський туристичні макрорегіони	Практичне завдання за темою «Оцінка соціально-економічного стану країн Азії, Австралії та Океанії. Засоби прогнозування внутрішніх конфліктів»
<i>Тема 9.</i> Африканський туристичний макрорегіон	Практичне завдання за темою «Визначення небезпечних для подорожей країн. Засоби забезпечення безпеки туристів, що подорожують країнами світу, що розвиваються»
<i>Тема 10.</i> Американський туристичний макрорегіон	Практичне завдання за темою «Методика розрахунку системи індексів розвитку людського потенціалу. Порівняльний аналіз країн на підставі проміжних значень індексу»

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які

відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
1	2	3
Змістовий модуль 1. Методологічні основи туристичного країнознавства		
<i>Тема 1. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел для підготовки практичного завдання «Методи класифікації в географії туризму на основі статистичних даних»	Презентація результатів
<i>Тема 2. Географія туристичних потоків, доходів та витрат в туризмі</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел для підготовки практичного завдання «Географічна оцінка туристичного потоку доходів та витрат»	Опитування. Презентація результатів
<i>Тема 3. Класифікація та оцінка туристичних ресурсів.</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття: «Визначення туристичних ресурсів в дестинації, необхідних для розвитку туризму»	Презентація результатів
<i>Тема 4. Географія спеціальних видів туризму</i>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел для підготовки практичного завдання: «Територіальний розподіл рекреаційних видів туризму за регіонами світу». Підготовка до роботи в малих групах за темами: «Особливості та тенденції географії міжнародних рекреаційних потоків», «Особливості використання рекреаційних ресурсів країнами світу»	Презентація результатів.
<i>Тема 5. Спеціальна туристична характеристика країни</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>колоквіуму</i>	Перевірка завдань. Колоквіум
Змістовий модуль 2. Характеристика туристичних регіонів світу		
<i>Тема 6. Європейський туристичний макрорегіон</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до ділової гри «Входження	Презентація результатів

	України на туристичний ринок Європи» та практичного завдання «Методика розрахунку системи індексів розвитку людського потенціалу. Порівняльний аналіз країн на підставі проміжних значень індексу»	
--	--	--

Продовження табл. 5.1

1	2	3
<i>Тема 7. Близькосхідний туристичний макрорегіон</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до роботи в малих групах за темою «Особливості використання туристичних ресурсів країнами Близького Сходу. Вихід українських туроператорів на ринки означених країн» та практичного завдання «Оцінка соціально-економічного стану країн Близького Сходу. Засоби прогнозування внутрішніх конфліктів»	Дискусійне обговорення. Презентація результатів
<i>Тема 8. Південно-Азійський та Азійсько-Тихоокеанський туристичні макрорегіони</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до роботи в малих групах за темою «Особливості використання туристичних ресурсів країнами Азії. Вихід українських туроператорів на ринки означених країн» та практичного завдання «Оцінка соціально-економічного стану країн Азії, Австралії та Океанії. Засоби прогнозування внутрішніх конфліктів»	Презентація результатів
<i>Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до роботи в малих групах за темою «Особливості використання туристичних ресурсів країнами Африки» та практичного завдання «Визначення небезпечних для подорожей країн. Засоби забезпечення безпеки туристів, що подорожують країнами світу, що розвиваються»	Презентація результатів
<i>Тема 10. Американський туристичний макрорегіон</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного завдання за темою «Методика розрахунку системи індексів розвитку людського потенціалу. Порівняльний аналіз країн на підставі проміжних значень індексу», підготовка до <i>колоквіуму</i>	Перевірка завдань. Колоквіум

6. Методи навчання

У процесі викладання даної навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачене застосування сучасних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, ділові ігри.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Методологія та методика географічних досліджень в туризмі	Міні-лекція з питання «Методологічні підходи до комплексної оцінки туристичного потенціалу території», метод «переваги та недоліки» стосовно застосування методів оцінки
<i>Тема 2.</i> Географія туристичних потоків, доходів та витрат	Міні-лекція з питання «Основні географічні закономірності функціонування туристичних потоків», метод «мозковий штурм» з питання: «Географічна оцінка туристичного потоку»
<i>Тема 3.</i> Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів	Лекція проблемного характеру з питання «Проблеми рекреаційного навантаження на ландшафтні комплекси природно-заповідних територій», ділова гра «Сім див світу: розробка туристичних маршрутів»
<i>Тема 4.</i> Географія спеціальних видів туризму	Лекція проблемного характеру з питання «Географічна характеристика активних видів туризму країн світу»
<i>Тема 5.</i> Характеристика рекреаційних ресурсів країни	Міні-лекція з питання «Значення демографічної характеристики населення для визначення туристичної привабливості країни», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Європейський туристичний макрорегіон	Лекція проблемного характеру з питання «Структура та загальна характеристика європейського туристичного регіону»; ділова гра «Входження України на туристичний ринок країн Європи»
<i>Тема 7.</i> Близькосхідний туристичний макрорегіон	Лекція проблемного характеру з питання «Туристичне районування та зонування території країн Південно-Західної Азії, Єгипту та Лівії», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Південно-Азійський та Азійсько-Тихоокеанський	Лекція проблемного характеру з питання «Особливості використання туристичних ресурсів

туристичні макрорегіони	країн Південної Азії», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Африканський туристичний макрорегіон	Лекція проблемного характеру з питання «Особливості використання туристичних ресурсів країн Африки», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Американський туристичний макрорегіон	Лекція проблемного характеру з питання «Аналіз особливо привабливих центрів туризму Америки», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Таблиця 6.2

**Використання методик активізації процесу навчання
(семінарські та практичні заняття)**

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 1.</i> Методологія та методика географічних досліджень в туризмі	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: «Фактори, що формують туристичну активність в сучасному світі»	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 2.</i> Географія туристичних потоків, доходів та витрат	<i>Завдання 1.</i> Географічна оцінка туристичного потоку доходів та витрат	Робота в малих групах, мозкові атаки
<i>Тема 3.</i> Класифікація та оцінка туристичних ресурсів	<i>Завдання 5</i> «Сім природних див світу: розробка туристичних маршрутів»	Робота в малих групах, мозкові атаки, ділові та рольові ігри
<i>Тема 4.</i> Географія спеціальних видів туризму	<i>Завдання 9</i> «Складання найбільш атрактивних маршрутів по регіонах розвитку культурно-пізнавального туризму»	Робота в малих групах, мозкові атаки

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України / О. О. Бейдик – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 395 с.

2. Бейдик О. О. Географія : посібник для вступників до вищих навчальних закладів / О. О. Бейдик М. М. Падун. – 2-ге вид. – К. : Либідь, 1996. – 304 с.

3. Безуглий В. В. Регіональна економіка та соціальна географія світу : посібник / В. В. Безуглий., С. В. Козинець. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 688 с.

4. Географія міжнародного туризму: Страны СНГ и Балтии : учеб. пособие / авт.-сост. Л. М. Гайдукевич, С. А. Хомич, Я. И. Аношко и др. – Мн. : Аверсзв, 2004. – 252 с.

5. Географія міжнародного туризму: Зарубежные страны : учеб. пособие / авт.-сост. Л. М. Гайдукевич, С. А. Хомич, В. А. Клицунова и др. - Мн. : Аверсзв, 2004. – 252 с.